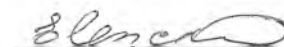

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII
MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT „DMITRIE CANTEMIR”
FACULTATEA ȘTIINȚE FUNDAMENTALE
DEPARTAMENTUL ȘTIINȚE UMANISTE

APROBAT
la Consiliul profesoral al
Facultății Științe Fundamentale a USDC
Proces-verbal nr. 4 din 21 noiembrie 2019
Decan: dr., conf. univ. D. Elenciuc

PROGRAMĂ
PENTRU EXAMENUL DE LICENȚĂ
la Limba și literatura română

Nivelul calificării ISCED: 6

Domeniul general de studiu (codul și denumirea) – 023 Filologie

Domeniul de formare profesională – 232 Limbi și Literaturi

Specialitatea – 232.2 Limba și literatura română și limba engleză

Numărul total de credite de studiu – 180

Titlul obținut – Licențiat în Filologie

Baza admiterii, diplomă de: bacalaureat, studii medii de specialitate, studii superioare

Limba de instruire: limba română

Forma de organizare: învățământ cu frecvență

CHIȘINĂU 2019

ELABORAT

Departamentul Științe Umaniste

Responsabili:

dr., conf. univ. Galina Păduraru

dr., conf. univ. Cristei Tamara

dr., conf. univ. Varzari Elena

APROBAT

la ședința Departamentului

proces verbal nr. 4

din 21 noiembrie 2019

Șef Departament Cezar MÎNĂSCURTĂ

FONETICA ȘI DIALECTOLOGIA LIMBII ROMÂNE

1. Noțiuni generale de fonetică. Locul foneticii în sistemul disciplinelor lingvistice și nelingvistice. Definiția foneticii. Fonologia – ramură distinctă a științei limbii. Relațiile foneticii cu alte științe lingvistice și nelingvistice.
2. Elemente de anatomofiziologie a vorbirii. Audiția. Cercetarea sunetului vorbit sub aspect fiziologic. Aparatul de vorbire (aparatură respiratorie, laringele cu coardele vocale, cavitățile supraglotice). Organele de audiție.
3. Elemente de fonetică acustică. Noțiunea de sunet. Tipurile sunetelor (tonurile muzicale, undele armonice, zgomotele). Parametrii acustici ai sunetului (înălțimea, intensitatea, durata, timbrul).
4. Aspectul funcțional al sunetelor vorbirii. Corelația dintre sunet și fonem. Corespondența dintre sunet și literă, fonem și literă.
5. Sistemul fonetic al limbii române. Clasificarea articulatorică a vocalelor. Clasificarea articulatorică a consoanelor. Unități fonetice complexe. Diftongii și triftongii. Vocalele în hiat.
6. Silaba. Structura silabică a limbii române. Teoria silabei (teoria vocalică sau funcțională, teoria efortului expirator, teoria aperturii, teoria tensiunii musculare, teoria sonorității). Principii generale de repartizare a cuvintelor pe silabe.
7. Obiectul dialectologiei. Varietățile teritoriale ale limbii. Raportul dialectologiei cu disciplinele lingvistice și cu alte științe adiacente.
8. Structura dialectală a limbii române. Formarea dialectelor românești.
9. Dialectul dacoromân. Repartiția dialectală a dacoromânei.
10. Predarea normelor limbii literare în condițiile graiurilor românești.

LEXICOLOGIA ȘI LEXICOGRAFIA LIMBII ROMÂNE

1. Lexicologia ca știință. Definiția și obiectul de studiu al lexicologiei, Tipuri de lexicologie, raportul ei cu alte discipline, metode de cercetare.
2. Lexicul ca sistem. Lexicul – un sistem complex de elemente organizate, interdependente; câmpuri lexico-semantice, paradigme, ansambluri și subansambluri lexicale; structura lexicului, relații de sistem în lexic (sintagmatice, paradigmatic, incluzive, ierarhice, de dependență, de interdependență, de constelație);
3. Cuvântul ca unitate biplană și ca unitate de bază a sistemului lexical. Caracterul complex al structurii semantice a cuvântului. Raportul dintre cuvânt noțiune și obiect. Principalele tipuri de sensuri ale cuvântului. Cuvinte motivate-nemotivate, noționale, substituente, imitative și relaționale.
4. Sensul cuvântului. Tipurile de sensuri lexicale. Noțiunile de semantem, semem, sem. Monosemia și polisemia. Tipologia polisemiei.
5. Relațiile dintre cuvinte: în planul conținutului (omosemia, parasemia, inclusiv paronimia, și eterosemia), în planul expresiei (omolexia, paralexia și eterolexia) și în planul conținutului și al expresiei simultan (parasemolexia).
6. Stratificarea funcțional-stilistică a lexicului: temporală (arhaisme – neologisme), spațială (unități literare – regionalisme), socială (unități literare – profesionalisme, terminologie, termeni argotici, de jargon, vulgarisme).
7. Îmbogățirea vocabularului (mijloace interne – derivarea, compunerea, conversiunea și mutațiile semantice, mijloace externe – împrumuturile lexicale și calcul lingvistic)
8. Frazologia. (particularități semantice, gramaticale și stilistice, clasificarea unităților frazeologice, tipurile unităților frazeologice)

9. Lexicologia diacronică: structura etimologică a vocabularului: substrat, strat și superstrat în limbă (lexicul autohton, moștenit din latină, împrumuturi din alte limbi (slavă, greacă, maghiară, turcă etc.; reromanizarea lexicului românesc)
10. Lexicografia română. Tipologia dicționarelor (dicționare de limbă – dicționare terminologice, didactice, ideografice, enciclopedice, explicative, etimologice, de neologisme, de arhaisme, de regionalisme, de sinonime, de omonime, de antonime, de paronime, ortografice, onomastice, de rime, de epitețe, de abrevieri, frazeologice, bilingve, poliglote etc.

GRAMATICA LIMBII ROMÂNE (MORFOLOGIA)

1. Structura gramaticală a limbii : Obiectul de studiu al gramaticii. Morfologia și sintaxa – părți componente ale gramaticii. Criterii de clasificare a părților de vorbire. Categoriile nominale și verbale.
2. Structura morfologică a cuvântului : Conceptul de morfem, morf, alomorf. Tipuri de morfeme. Tipuri de flexiune.
3. Clasa substantivelor : Substantive comune și proprii, concrete și abstracte, animate și inanimate. Flexiunea substantivului. Genul la substantive. Numărul la substantive. Substantive pluralia și singularia tantum. Cazul la substantive. Corelația sintetism – analitism la redarea valorilor cazuale. Funcțiile sintactice ale substantivului.
4. Clasa articolelor: Tipuri de articole. Articolul ca formant al structurilor gramaticale.
5. Clasa adjectivelor: Clasificarea adjectivelor. Categoriile gramaticale ale adjectivelor. Funcțiile sintactice ale adjectivului.
6. Clasa numeralelor: Clasificarea numeralelor (cardinale, ordinale, colective, multiplicative ș.a.).
7. Clasa pronumelor și adjectivelor pronominale: Clasificarea pronumelor: personale, reflexive, posesive, demonstrative, relative, interogative ș.a.
8. Clasa verbelor: Semantica verbelor, particularități structurale. Clase flexionare. Verbe predicative vs nepredicative. Verbe personale și impersonale. Categoriile verbale : diateză, mod, timp. Tranzitivitatea verbelor. Tranzitivitatea vs diateza. Opoziții diatezale. Controverse privind diatezele verbale. Categoria modului. Moduri personale vs impersonale. Aspectele indicativului, valorile acestora. Modurile conjunctiv, condițional, imperativ, prezumtiv : particularități structurale și funcționale. Sinonimia cu alte moduri. Moduri impersonale: structuri, valori, funcții sintactice. Sinonimia cu alte moduri.
9. Clasa adverbilor : Clasificarea adverbilor. Categoria comparației la adverbe. Funcțiile sintactice, ortografia acestora.
10. Clasa prepozițiilor : Clasificarea prepozițiilor. Utilizarea prepozițiilor cu diferite cazuri. Rolul prepozițiilor la redarea valorilor cazuale pe cale analitică.
11. Clasa conjuncțiilor: Clasificarea conjuncțiilor. Cuvinte conjunctive. Conjuncții coordonatoare și subordonatoare. Întrebuințarea conjuncțiilor în frază.
12. Clasa interjecțiilor. Clasificarea interjecțiilor, sfera funcțională a acestora.

GRAMATICA LIMBII ROMÂNE (SINTAXA)

1. Obiectul de studiu al sintaxei. Raportul dintre morfologie și sintaxă. Sintaxa și logica.
2. Unitățile de bază ale sintaxei.
3. Propoziția ca unitate fundamentală a sintaxei. Trăsăturile propoziției. Definițiile propoziției. Clasificarea propozițiilor după structura lor gramaticală, după scopul cu care sunt folosite în comunicare, după aspect lor pozitiv sau negativ și după afectivitate.
4. Îmbinarea de cuvinte/sintagma. Tipologia îmbinărilor de cuvinte.
5. Relațiile sintactice în propoziție. Tipurile de raporturi sintactice între cuvinte în propoziție (acordul, rectiunea, aderarea). Greșeli de rectiune. Coordonarea și subordonarea. Mijloacele de redare a raporturilor sintactice (desinențe, cuvinte auxiliare, topică, intonație).

6. Părțile de propoziție principale: Subiectul – parte principală de propoziție. Tipologia subiectului. Predicatul – parte principală de propoziție. Tipologia subiectului.
7. Părțile de propoziție secundare: Atributul și felurile acestuia. Apoziția și tipurile ei. Complementele necircumstanțiale. Complementele circumstanțiale.
8. Fraza. Clasificarea propozițiilor ca unități constitutive ale frazei. Relațiile sintactice în frază. Conectorii. Tipuri de fraze.
9. Punctuația limbii române.

LINGVISTICĂ GENERALĂ ȘI COMPARATĂ

1. Lingvistica ca știință. Scurt istoric al evoluției științei despre limbă. Obiectul de studiu al lingvisticii. Dihotomia limbă-vorbire. Varietatea aspectelor și problemelor de cercetare științifică a limbii. Lingvistică particulară și lingvistică generală. Lingvistică comparativ-istorică, lingvistică contrastivă, lingvistică tipologică. Disciplinele ce studiază fenomenele lingvistice. Sincronie și diacronie în lingvistică.
2. Lingvistica premodernă. Lingvistica în antichitate, Evul mediu, epoca renașterii și cea postrenașcentistă.
3. Lingvistica modernă. Elaborarea metodei comparativ-istorice. Căutările metodei. Principiile metodei. Importanța metodei pentru dezvoltarea lingvisticii.
4. Rolul limbii în societate. Funcțiile limbii.
5. Limba – sistem de semne. Natura semiotică a limbii. Semnul lingval, trăsăturile semnului lingval. Caracterul de sistem și structură a limbii. Tipuri de relații între unitățile limbii: relații paradigmatică și relații sintagmatică. Nivelurile limbii.
6. Clasificarea genealogică a limbilor. Scurt istoric. Noțiuni de bază. Familia limbilor indo-europene. Alte familii de limbi.

INTRODUCERE ÎN TEORIA LITERATURII

1. Știința literaturii și compartimentele ei. Teoria literaturii. Disciplinele ce studiază fenomenul literar: teoria literaturii, critica literară, istoria literară, poetica, retorica, stilistica, semiotica. Teoria literaturii: Definiții ale literaturii, conceptul și spațiul literaturii, tipuri de literatură: sacră și profană, cultă și populară, infraliteratură, subliteratură, paraliteratură, literatura pop; originile și accepțiile termenului de teoria literaturii, clasificarea teoriilor literaturii, metodele teoriei literaturii. Funcțiile literaturii.
2. Textul literar. Text și operă literară. Limbajul textului artistic, literaritatea, trăirea estetică. Catharsis, universul ficțional, mimesis și phantasia. Imaginea artistică: definirea conceptului de imagine. Clasificarea imaginilor artistice. Caracteristicile textului, tipuri de texte. Noțiuni legate de teoria textului: codare, decodare. Relația emițător-receptor. Intertextualitatea.
3. Modul de existență și construcția operei literare. Opera literară ca artefact. Opera literară ca lectură cu voce tare. Opera literară și trăirile cititorului. Opera literară și experiența autorului. Opera ca asociere obiectivă dintre o formă și un conținut. Formalismul rus. Opera ca structură (Modelele lui: Roman Ingarden, Wellek și Warren, A. Marino, N.Hatmann). Opera ca strictă relație de lectură.
4. Nivelurile textului poetic. Stratul sonor sau fonetic, intonațional, ritmic (figuri de sunet, rima și clasificarea rimelor; elemente de prozodie: strofa și tipuri de strofe, versul și tipurile de vers, ritmul și picioarele metrice). Stratul lexical (categoriile lexicale, clasele semantice, mijloacele de formare a cuvintelor, câmp lexico-semantic). Stratul morfologic (frecvența unor părți de vorbire, forme rare ale cuvintelor, superlativul stilistic al adjectivelor, dativul etic, dativul posesiv; valori stilistice ale timpurilor și modurilor verbale: prezentul narativ, istoric, etern, imperfectul - timp al duratei, al nedeterminării; elemente ale oralității). Procedeele morfologiei poetice: grupul epitetului, grupul metaforei. Stratul sintactic. Procedeele sintaxei poetice. Stratul lumii fictive (ficțiune; subiectul operei literare și

momentele subiectului; moduri de expunere; personajul literar). Stratul dezbaterilor metafizice (tema, motivul, leitmotivul, ideea, mesajul).

5. Conceptul de gen literar. Evoluția conceptului de gen literar. Definiția genului literar. Particularitățile genului liric, epic și dramatic. Genul liric și speciile genului liric; genul epic și speciile genului epic; genul dramatic și speciile genului dramatic.

ISTORIA LITERATURII ROMÂNE

Partea I: Epoca veche și premodernă

1. Cronicile române din secolele XVII-XVIII – monumente polivalente ale literaturii medievale. Cronica, un gen literar dominant în literatura română din perioada de înflorire. Conținut autohton și forma limbii slavone. Idealurile naționale reflectate în letopisețele din epocă. Patriotismul cronicarilor moldoveni. Valoarea istorică și literară a cronicilor lui Gr. Ureche. M. Costin – un cronicar filozof. Problema timpului și destinului în letopisețul costinian. Ion Neculce – un cronicar memorialist. Culoarea epocii și adevărul istoric în letopiseț. Elementul folcloric: culegerea de legende *O seamă de cuvinte*. Letopisețele – izvor de inspirație pentru literatura română.
2. Dimitrie Cantemir – cărturar de talie europeană și „prinț al umanismului românesc”. D. Cantemir, savant și scriitor de formație europeană. Enciclopedismul și umanismul cărturarului. Valoarea lucrărilor filosofice: *Divanul...*; *Metafizica*; *Logica*. Conceptul științei sacre, de cunoaștere și conștiință morală. Palmaresul lucrărilor istorice – un adevărat tezaur pentru cultura umanismului românesc și cel european. *Descrierea Moldovei* – o imagine complexă a țării.
3. Spiritul critic al literaturii române premoderne: satira și fabula. Fenomenul coprezenței progresului și regresului în cadrul socio-cultural și literar al perioadei ca incident al apariției literaturii satirice. Afirmarea formelor literare satirice: M. Milu *Caractere*; B. P. Muleanu *Rost de poezie, Caracteruri* și a structurilor stilistice ale discursului ironic. Satira lui C. Conachi. Arta satirică a lui Anton Pann. Genul fabulei, o progresie literară a epocii premoderne: Gh. Asachi, C. Stamati, A. Pann. Farsa lui C. Stamati *Neneaca, cuconașul ei și dascălul* – operă reprezentativă pentru literatura clasicismului românesc.

ISTORIA LITERATURII ROMÂNE

Partea II: Epoca romantismului și junimismului

1. Particularitățile romantismului românesc: “*Dacia literară*” – manifest programatic al curentului. Cadrul social, istoric și politic al apariției și al afirmării romantismului românesc. Problema periodizării și definirii epocii romantice (V. Călin, E. Papu, E. Tacciu, V. Nemoianu, N. Manolescu). Revista “*Dacia literară*.” Particularitățile primului val romantic. Caracterul documentar și memorialistic al prozei Biedermeier. Imaginație și spirit vizionar în proza romantismului High. Specificul discursul liric postromantic. Intertextul romantic.
2. Creația lui C. Negruzzi – formulă a romantismului de tip Biedermeier. Rolul creației lui C. Negruzzi în afirmarea romantismului românesc. Arta narativă în nuvele (*Alexandru Lăpușneanul, Zoe, O alergare de cai*) Ciclul de scrisori literare “*Negru pe alb*” – o cronică a vremii. Actualitatea tematicii, tipologia umană și arta detaliului artistic în scrisori. Diversitatea speciei: articol, eseu, jurnal, portret literar, schiță fiziologică. Prezența spiritului critic modern.
3. Creația lui V. Alecsandri: de la romantismul pașoptist la junimism. V. Alecsandri – personalitate de formație europeană. Diversitatea activității și a creației. Concepțiile despre valoarea folclorului și a literaturii – un parcurs de la romantismul pașoptist la junimism. Particularitățile definatorii ale operei poetice. Revigorarea filonului folcloric în “*Doine*” și “*Mărgăritărele*”: spectrul motivelor de rezonanță pașoptistă, varietatea registrului stilistic. Valențele elegiacului în “*Lăcrimioare*”. Dimensiunea eticului și a idealurilor naționale în

- poezia lui V. Alecsandri. Ciclul „Ostașii noștri” – valori naționale și general-umane. Arhitectonica poematică a legendelor. Valorile etice ale poeziei civice. Particularitățile prozei alecsandriene („*Buchetiera de la Florența*”, „*Muntele de foc*”, „*Istoria unui galbăn*”, „*Balta albă*”).
4. Comediile lui V. Alecsandri: varietatea formulei. Arta comicului în „*Chirița în Iași*”, „*Chirița în provincie*”. Formula satirei în „*Rusaliile*”, „*Boieri și ciocoi*”. Drama destinului uman în „*Ovidiu*”, „*Fântăna Blanduzie*”. Problematika și semnificația tipologiei umane. Valorificarea eticului în feeria „*Sânzeana și Pepelea*”. Corelația real-fantastic, dinamica dramaticului, semnificația personajelor.
 5. Valoarea contextului universal și național în constituirea programului estetic al „Junimii”. Doctrina ideologică și estetică a „Junimii”. Tendințe de sincronizare valorică cu spațiul cultural universal. T. Maiorescu – creatorul esteticii de tip cultural-filosofic. Structura duală a atitudinii estetice junimiste: clasicism – romantism; clasicism – realism. Viziunea global-culturală, spiritul critic și criteriul adevărului – coordonate ale doctrinei estetice junimiste.
 6. Lirica eminesciană. Ontologicul modelelor cosmologice romantice, adaptarea lor la structura individuală a imaginarului eminescian. Semnificația modelului platonician și a miticului celor două universuri în poemele „*Eco*” și „*Sara pe deal*”. Traseul inițiativ arhetipal – axă compozițională și simbol al destinului în poemul „*Povestea magului călător prin stele*”. Gândirea divină – principalul element al modelului platonician în lirica eminesciană.
 7. Semnificația modelelor cosmologice în structura discursului liric eminescian: ciclul *Scrisori*. Ciclul „*Scrisori*” – chintesența operei poetice eminesciene. Dominanta tematică: valoare – nonvaloare. Contextul istoric, social, politic și valențele poeticii scrisorilor: orizont de așteptare, structuri intertextuale, variante compoziționale, definiții conceptuale. Problematika scrisorilor. Antinomia valoare-nonvaloare – supratema integratoare a scrisorilor. Spectrul viziunilor artistice, cosmogonice, filosofice, istorice, politice. Ambivalența viziunilor și a limbajului: sintetizare/individualizare; evocare/actualizare; satirizare/elogiere. Personaje emblematice. Caracterul poematic al scrisorilor. „*Scrisorile*” – compartiment esențial al liricii eminesciene.
 8. Poemele: *Memento Mori* și *Luceafărul* – modelul cosmologic kantian și mit personal. Geneza poemului eminescian: între alegorie și simbol. Structura compozițională a poemului. Complexitatea simbolică, semnificația personajelor; sugestivitatea rețelei de simboluri integratoare ale discursului poematic. „*Luceafărul*” – poem al visului romantic și reprezentare poetică a onticului. Mitul dragostei – cunoaștere. Semnificația modelului în nuvela *Cezara*.
 9. Ioan Slavici – reprezentantul „direcției noi” în literatura din epoca junimistă. Fuziunea eticului, esteticului și psihologicului în creația slaviciană. Ioan Slavici – reprezentant al doctrinei junimiste. Tematica nuvelor. Dimensiunile eticului și ale erosului în nuvelele idilice („*La crucea din sat*”, „*Gura satului*” ș.a.). Moralizarea didactică în nuvelele „*Popa Tânda*” și „*Budulea taichii*”. Semnificația personajelor-caractere. Perspectiva iluministă a mesajului. Prefigurarea romanescului în nuvelele lui I. Slavici. Principiile culturale și estetice ale „Direcției noi...” reflectate în nuvelele lui I. Slavici. Romanul „*Mara*” în contextul creației lui I. Slavici. „*Mara*” – un multiroman, reflecție a perioadei de tranziție a societății românești din a doua jumătate a sec. al XIX-lea. Interferența planurilor: social-moral-psihologic. Tipologia personajelor-destine.
 10. Creația lui Ion Creangă – expresie a realismului popular în literatura română din sec. al XIX-lea. Ion Creangă – reprezentant al realismului popular. „Lumea ca spectacol” – metaforă unificatoare a creației. Oralitatea stilului, dialogic și ludic – mărci ale jovialității ca spirit dominant al creației lui I. Creangă. Arta povestirii și caracterul didactic al nuvelor. Povestirea „*Amintiri din copilărie*” – o epopee a satului și o expresie a sensibilității românești. Caracterul autobiografic și memorialistic. Particularitățile compoziției și semnificația corelației universal – național. Homodiegeza narațiunii și tipul naratorului. Motivul „lunii ca teatru”, realitatea universului uman și spiritual al povestirii. Umorul,

absurdul și oralitatea limbajului. Perspective de interpretare ale povestirii “Amintiri din copilărie”.

11. Creația lui I.L.Caragiale – o perspectivă critică asupra lumii moderne: schițe, momente, comedii. Concepțiile scriitorului despre valoarea operei de artă și despre funcțiile literaturii în societate. Realismul creației caragialiene. Etapele evoluției. Proza jurnalistică: între faptul divers și anecdoticul relatării. “Moftul” – o personificare paradoxală. Particularități distincte ale momentelor și ale schițelor: problematica etică, socială, politică; dramaticul scenic; „schematismul” personajelor; tipologii umane; gratuitatea și turnura aforistică a limbajului. (“*Domnul Goe*”, “*Vizită*”, “*Bacalaureat*”, “*Moftangii*” ș.a.). Actualitatea schițelor și a momentelor. “*Teatrum mundi*” – viziune și motiv integrator al comediilor lui I.L.Caragiale. Semnificația cronotopului în comediiile “*O noapte furtunoasă*” și “*O scrisoare pierdută*”. Hazardul ca element de compoziție. Natura intrigii. Aparența și falsul micro-universului închis. Structura paradoxului. Problematice: între social, politic și moral. Structura morală a personajelor. Arta dialogului, a monologului și a comicului. Ambiguitatea universului uman și artistic al comediilor caragialene.

ISTORIA LITERATURII ROMÂNE

Partea III: Perioada interbelică și contemporană

1. Tradiționalismul în literatura română: O. Goga și M. Sadoveanu. O. Goga, scriitor tradiționalist. Crezul poetic. *Rugăciune*: analiză. Satul văzut de O. Goga din perspectiva problemelor social-economice și naționale ale timpului său (*Noi*, *Oltul*, *Plugarii*, *Bătrâni*, *Fără țară*, *Vorbeau azi-noapte două ape*). Mesajul protestatar. Accente mesianice. Tema trecerii în creația lui O. Goga. Viziune și sensibilitate metafizică (*Sonet*, *Mare aeternum*). Elemente moderniste în opera lui O. Goga. Accente simboliste și expresioniste. Rolul sugestiei simbolice și muzicale. Dimensiunile eposului sadovenian. *Baltagul*. Valențele baladescului. Valorificarea motivelor mioritice. Lecțiile de demnitate și virtute ale Vitoriei Lipan. Datoriile ei morale. Substratul polemic al romanului. *Frații Jderi*, *Zodia Cancerului*: fresce social-istorice de mare sinteză și expresivitate artistică. Istoria în viziunea scriitorului. Realitate și legendă. *Creanga de aur*. Structura romanului. Imaginea spiritualității dacice. Metaforă și mit. Poeticitatea opticii naratorului auctorial în roman. Lirismul evocării.
2. N.Costenco, G. Meniuc: noi orizonturi în literatura din Basarabia. Animator al spiritului tradiționalist în Basarabia din anii treizeci. Activitatea la revista *Viața Basarabiei*. Ideile lui despre național, despre autohtonism și regionalism literar. Imaginea satului în poezia lui N. Costenco. Motive, sociale, pastelice și erotice. Autenticitate și sensibilitate lirică (*Floare de migdal*, *Sonet II*). Universul liricii lui G. Meniuc din perioada postbelică. Aplecarea poetului asupra unui „interior cosmic” (volumul asupra unui „interior cosmic” (volumul *Interior cosmic*). Fiorul revelațiilor metafizice. Influențe simboliste (*Clasa I*, *Cleștar impur*, *Naufragiu*, *Șerpilor*, *Geneză*). C. Stere, teoretician al poporanismului. Romanul-fluviu *În preajma revoluției*. Biografic și ficțiune. Caracterul scindat al personajului central. Afinități cu L. Tolstoi, Balzac. Finețea descriptivă a peisajului. Arta portretistică. Probleme de limbaj: deficiențe și realizări.
3. Avangardismul românesc, formule eterogene și reprezentanți: Urmuz, Ion Vinea, J. Voronca, Gelu Naum.
4. Simbolismul românesc: Ion Minulescu, George Bacovia. Ion Minulescu - reprezentant al simbolismului „trubaduresc”(C. Ciopraga). Programul estetic al scriitorului (*Romanța noului venit*). Specificul viziunii artistice (corelarea exoticului cu prozaicul, efemerului cu eternul, urâtului cu frumosul etc.).Umorul ca modalitate de dezumflare a pateticului. *Nocturnă*, *Cu toamna în odaie*, *Acuarelă*-analiză literară. Atracția pentru simboluri fatidice. Caracterul retoric și muzicalitatea versului. G. Bacovia, reprezentant tipic al simbolismului românesc. Simbolurile lumii lui lăuntrice. Tehnica corespondențelor (*Plumb*, *Amurg violet*, *Nevroză*, *Decor*, *Plouă*). Sugestia cromatică și muzicală. Resursele și componentele lirismului. Eul bacovian: măștile lui tragice. Spațiul: imagine și semnificații: (*Lacustră*,

Decembre, Pulvis, Nocturnă, În parc). Repetiția și alte procedee de sintaxă poetică (*Seară tristă, Plouă*).

5. T. Arghezi. I. Pillat, Ion Barbu: filonul meditativ-filozofic al liricii. Fenomenul argehizan. Continuitate și modernitate. Estetica urâtului. *Testament*, manifestul poetic al lui T. Arghezi. Lirica meditativ-filozofică (*Ora rece, Arheologie, Târziu de toamnă, Între două nopți, Duhovnicească, Morgenstimmung, De-a v-ași ascuns* ș.a.). Complexitatea eului liric argehizan. Viziune și sensibilitate metafizică. Psalmii. Motive religioase și filozofice. Interpretări artistice.
6. Etapele creației. Volumul *Pe Argeș în jos* – culme a liricii lui Ion Pillat. Teme, motive, semnificații. Poezia pământului natal: *Aci sosi pe vremuri, Acuarelă, În vie* ș.a.
7. Expresionismul în literatura română: L. Blaga. Incidențe expresioniste în creația scriitorului. Lirica. Complexitatea eului liric blagian și deschiderile lui spre cosmic și mitic. Viziune și sensibilitate metafizică (*Eu nu strivesc corola de minuni a lumii, Gorunul, Lumina, Sufletul sanului* etc.). Simboluri și semnificații. Substratul meditativ-filozofic. Contribuția poetului la modernizarea versului românesc. Evoluția liricii lui Blaga în perioada postbelică (*Zodia Cumpenei*). Opera filozofică. Caracterul de sistem al ideilor filozofice blagiene. *Trilogia culturii* și *Trilogia cunoașterii*. L. Blaga despre cunoașterea paradisiacă și luciferică. Conceptul de spațiu mioritic. Disocierea între metafore plasticizante și revelatorii. Dramaturgia. Pondere poeticului în piesele blagiene. Similitudini cu teatrul expresionist german. Mitul în *Zamolxe*. Valențele conflictului dramatic. „Pârjolul creației” (Ion Bălu) și necesitatea implacabilă a sacrificiului în *Meșterul Manole*. Originalitatea personajului central. Drama *Meșterul Manole*” și balada *Monastirea Argeșului* – lecturi paralele. Romanul *Luntrea lui Caron*. Compoziția. Problematika. Structura narațiunii. Personaje- „gemene”. Valorizarea inovatoare a mitului.
8. Contribuția lui L. Rebreanu la dezvoltarea prozei românești interbelice. Diversitatea structurilor și formulelor românești. Elemente realiste. Romanul *Ion*. Geneza. Problematika. Conflicte și caractere. Construcția compozițională sferică. Eficiența tehnicilor narative. *Răscoala* – frescă social-istorică. Dimensiunile și semnificațiile sintezei artistice. Obiectivitate și realism. *Pădurea spânzuraților*, un pisc al prozei psihologice românești. Geneza. Arta construcției. Drama sufletească și de conștiință a lui Apostol Bologa. Modalități de analiză și sugestie psihologică (introspecția, monologul interior, detaliul). Simbolurile-cheie ale romanului (lumina, întunericul, pădurea spânzuraților). *Ciuleandra*. Drama alienării lui Puiu Faranga. Introspecția și fluxul conștiinței, principalele modalități de dezvoltare a lumii lui interioare. Semnificațiile simbolului-cheie.
9. C. Petrescu, teoretician și creator al romanului modern. Eseul. Noua structură și opera lui Marcel Proust. Romanul *Patul lui Procust*. Tipologia naratorului și a narațiunii. Tehnici narative (contrapunctul ș.a.). Drama intelectualului inadapabil. Dramaturgia lui Camil Petrescu. Jocul ielelor și Suflete tari. Obsedați și obsesii. Coliziuni moral-psihologice.
10. Existențialismul în creația lui M. Eliade: (19·Trandafiri, Maitreyi, Noaptea de Sânziene. Problema teroarei istoriei și a ieșirii din timp. Sacru și profan. Originalitatea personajelor principal Originalitatea personajelor principale. Ștefan Viziru în oglinzi paralele. Mitul în roman: funcții și valori.
11. M. Caragiale, prozator ”nepereche: Romanul Craii de la curtea Veche. Structura narațiunii. Simboluri-cheie ale operei. Parabolicul. Sensuri inițiatice. Atmosfera de mister. Originalitatea stilului estetizat.
12. Modernismul romanului postbelic: Marin Preda-romanul obiectiv al condiției social-umane (*Moromeții* și *Cel mai iubit dintre pământeni*). Caracterizarea generală a romanelor lui Marin Preda: viziune existențială dură, observație a psihologiei abisale, analitism. Marin Preda – reprezentant al curentului ruralist în proza română contemporană și creator al unui nou tip de roman al satului. Dilogia *Moromeții* (1955,1967) – originalitatea tratării temei rurale, realismul psihologic. Destrămarea familiei – tema principală a romanului. Evoluția protagoniștilor Ilie și Nicolae Moromete și dramatismul destinului lor. Simbolurile-cheie ale

- romanului, formula narativă, oralitatea stilului. Moromețianismul ca fenomen social și psihologico-uman. Romanul *Cel mai iubit dintre pământeni* (1980) – “roman total”, “carte a unei conștiințe și a unei epoci” (Eugen Simion). Tehnica integrării într-un roman a mai multor romane: roman de dragoste, roman politic, roman intelectual, roman de moravuri, roman senzațional, roman social. Destinul tragic al intelectualului Victor Petrini sub regimul totalitar. Condiția omului în raport cu societatea, cu teroarea istoriei, cu morala, cu sine însuși. Realismul dur al investigației psihologice pe calea narațiunii la persoana întâi.
13. Aureliu Busuioc: *Singur în fața dragostei, Lătrând la lună și Pactizând cu diavolul*. Dimensiunile intelectualului și ale sentimentalului în poezia lui A. Busuioc (volumele de versuri: *În alb și negru*, 1977; *Îmblânzirea mașinii de scris*, 1988, *Plimbătorul de purici*, 1993). A. Busuioc – între sentimentalism și autoironie. Soluționarea artistică netradițională, parodică a unor teme tradiționale: tema intelectualului în romanul *Singur în fața dragostei* (1966) de A. Busuioc. Structura tipologică și caracterologică a protagonistului Radu Negrescu – un nou tip de erou “antierou”. Tehnici narative moderne (modelul proustian ș.a.). Caracterizarea lor. Problematică, personaje, structură și tehnici narative în romanele *Lătrând la lună* (1977) și *Pactizând cu diavolul* (1999). Arta de nuvelist a scriitorului: plămuirea de situații și personaje memorabile, investigația psihologică profundă, oralitatea stilului, dialogul plastic-umoristic, sugestivitatea formulei (în culegerile: *Două mere țigance*, 1964; *Tăcerile casei aceleia*, 1970; *Elegii pentru Ana-Maria*, 1983). Originalitatea și modernitatea conceptului artistic al romanului *Povestea cu cocoșul roșu* (1966) al lui V. Vasilache. Ruralism și modernism în roman. Mesajul alegorico-simbolic cu substrat polemic al lucrării și caracterul paradoxal al personajelor (Serafim Ponoară și Anghel Farfurel). Frumos și util, real și fantastic, parabolă și simbol în roman. Modelul epico-etnic “bonus pastor” (Dan Mănuță). Tehnici narative postmoderniste în roman. Comicul de situații și de limbaj. Folclorismul.
14. Ion Druță, nuvelist, romancier și dramaturg. Proza lirică a lui Ion Druță în contextul curentelor artistice ale timpului: între sămănătorism, poporanism și mioritism. Reabilitarea eticului și a sacrului. Nuvelistica lui I. Druță (*Dor de oameni, Osânda căutării, Sania, Toiagul păstoriei* ș.a.) și estetica speciei. Particularitățile romanului druțian. *Frunze de dor* (1957), caracterul novator în tratarea temei satului în literatura moldovenească din anii '50. Eroina Rusanda și “discreditarea valorilor”. Romanul social-psihologic *Povara bunătații noastre* (1968) și destinul satului basarabean în confruntare cu teroarea istoriei. Personalitatea complexă a lui Onache Cărăbuș ca model de spiritualitate autohtonă și ca păstrător al valorilor patriarhale. Pământul, Familia și Sufletul în viziunea țăranilor-filozofi Ilie Moromete al lui Marin Preda și Onache Cărăbuș al lui Ion Druță. Simbolurile fundamentale ale romanului (casa, focul, drumul, macii roși, fluturii negri ș.a.). Prezentarea generală a romanelor *Clopotnița* (1973) și *Biserica albă* (1982). Motive biblice. Interesul scriitorului pentru trecutul istoric al poporului. Valori etice și spirituale în dramaturgia lui Ion Druță (*Casa mare*, 1960, *Păsările tinereții noastre*, 1972, *Frumos și sfânt*, 1977 ș.a.): structură, conflict, personaje, investigație psihologică, mesaj, dramatism liric, parabolă, simbol. Originalitatea subiectelor, personajelor, conflictelor, tehnicilor de transfigurare artistică. Farmecul lirismului druțian. Aspecte ale poeziei scriitorului.
15. Generația „întoarcerii la izvoare”: (A. Codru, D. Matcovschi, Victor Teleucă). A. Codru: de la metafora obsedantă la mitul personal. D. Matcovschi: între rap-sodie și pamflet. Victor Teleucă, viziunea filisofică: *Întoarcerea dramaticului eu, Piramida singurătății și Ninge la o margine de existență*). Grigore Vieru poeticul dialogic și recăpătarea conștiinței de sine.
16. Tradiție și modernitate, vers clasic și vers liber în lirica lui Ion Vatamanu. Reflecția meditativă și principiul orfic al creației (volumele: *De ziua frunzei*, 1977, *Iubire de tine*, 1981, *Măslinul oglindit*, 1983, *Nimic nu-i zero*, 1987). Simbolurile fundamentale ale *păsării, frunzei, basmalei, privighetorii care cântă plumb* ș.a. Cele trei registre ale creației lui I. Vatamanu: publicistic, imnic și meditativ-filozofic. Liric, epic și dramatic în cartea de balade

- De pe două margini de război* (vezi volumul *Atât de mult al pământului*, 1990). Angajarea poetului în lupta pentru trezirea conștiinței naționale.
17. Poezia lui A. Codru. Mitul personal al pietrei și valențele lui multiple în volumul de versuri: *Îndărătnicia pietrei* (1967), *Piatra de citire* (1980), *Mitul personal* (1986). Forța de imaginație și modernitatea viziunilor, originalitatea formulei lirice și mesajului de idei.
 18. Nevoia de monolog cu sinele și cu metafizicul. Parametrii moderni ai viziunii și discursului liric. Tipologia eroului liric. Intertextualitate filozofică. Poetica și poeticitatea lui V. Teleucă (cărțile de versuri: *Întoarcerea dramaticului Eu*, 1983, *Piramida singurățății*, 2000 și *Ninge la o margine de existentă*, 2002).
 19. Creația lui Grigore Vieru: teme, motive și idei dominante. (*Numele tău* (1968), *Aproape* (1974), *Un verde ne vede* (1976), *Fiindcă iubesc* (1980), *Taina care mă apără*, (1983), *Cel care sânt*, (1987), *Rădăcina de foc* (București, 1988), *Văd și mărturisesc* (București, 1997), *Acum și în veac* (Chișinău, 1997), *Strigat-am către tine* (2002).) Mama și maternitatea – simboluri ale esențelor primordiale, “ale veșnicului început și veșnicei continuări” (M. Cimpoi). Patosul umanist și antirăzboinic în creația lui G. Vieru. Crezul cetățenesc-artistic și arta poetică. Ipostazele dorului în lirica de dragoste. Dialogismul discursului liric. Afinități cu discursul liric al poetului francez Alaine Bosquet. Structuri metaforice și simbolice. Funcțiile estetice ale anaferei și epiforei, ale poantei și imaginii globale. Varietatea de specii. Folclorismul și muzicalitatea versului vierean. G. Vieru – luptător pentru adevăr social și politic, istoric și național, etic și estetic. Caracterul național al poeziei lui Grigore Vieru.
 20. Generația de creație a „ochiului al treilea”: Nicolae Dabija, Leonida Lari, Vasile Romanciuc, Leo Butnaru. Reabilitarea esteticului și asimilarea culturii poetice naționale și universale. Importanța factorului de cultură în gândirea lor artistică. Contemporaneitate, istorie și mitologie în lirica lui N. Dabija. Oximoronul în discursul său poetic. Viziuni metafizice în poezia Leonidei Lari. Cultura poeziei și poezia culturii la poetul modern Leo Butnaru.
 21. Manifestări ale neomodernismului în lirica română: Nichita Stănescu, poet al „necuvintelor”. Nichita Stănescu și revoluționarea poeziei române din anii '60-'80. Originalitatea modului de gândire, a formulei lirice și a stilului individual (cărțile de debut: *Sensul iubirii*, 1960 și *O viziune a sentimentelor*, 1964). Poetica modernă a “inversului”, vizionarismul și inventivitatea verbală în creația autorului: 11 elegii (1966), *Oul și sfera* (1967), *Laus Ptolemaei* (1968). Apetența pentru viziuni metafizice, pentru ludic și pentru “supra-cuvinte” muzicale: „Necuvintele” (1969), *În dulcele stil clasic* (1970). Autobiografismul și dramatismul poeziei stănesciene (*Epica magna*, 1978, *Opere imperfecte*, 1979, *Noduri și semne*, 1982). Particularitățile metaforei, simbolului și ale mitului poetic. Caracterul paradoxal al gândirii artistice. Influența exercitată de N. Stănescu asupra poeziei basarabene contemporane. Analize concrete: *Leoaică tânără*, *iubirea*, *Cântec*, *Lauda omului*, *În dulcele stil clasic* ș.a.
 22. Creația lui Marin Sorescu: poetul și dramaturgul (*Iona și Răceala*). Debutul cu parodii (*Singur printre poeți*, 1964). Viziuni metafizice, discurs ironic și parodic, ludic și demitizare, fantazare și grotesc în poezia lui M. Sorescu: cărțile *Moartea ceasului* (1966), *Tinerețea lui Don Quijote* (1968), *Tușiți* (1970), *Suflete bun la toate* (1972), *Descântoteca* (1976), *La liliesci* (în 5 cărți: 1973, 1977, 1981, 1988, 1996) ș.a. Spontaneitatea și oralitatea stilului poetic. Analize concrete: *Trebuie să poarte un nume*, *Shakespeare*, *Izvor de apă aripă* ș.a. Teatrul lui Marin Sorescu – teatrul absurdului și al parabolicului. Destinul dramatic al omului în piesa *Iona* (1968). Parafrizarea mitului biblic. Arta utilizării monologului dialogat. Originalitatea pieselor de inspirație istorică (*Răceala*, 1976).
 23. Lirica optzeciștilor: între modernism și postmodernism (Mircea Cărtărescu, Emilian Galaicu-Păun, Valeriu Matei, Nicolae Popa ș. a.). Nevoia de înnoire artistică în poezia optzeciștilor (antologia *Portret în grup*, Chișinău, 1995). Implicații intertextualiste, ironia și ludicul, demitizarea ca principii structuratoare ale discursului liric postmodernist. Coordonate ale poeziei postmoderniste.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Cursul de lecții la fiecare disciplină expus pe platforma educațională a UnAȘM.

1. Avram A. Studii de fonologie romanică. București, 2000.
2. Avram M. Gramatica pentru toți. București, 1997.
3. Bahnaru V. Elemente de lexicologie și lexicografie. Chișinău, 2008.
4. Bahnaru V. Elemente de semasiologie română. Chișinău, 2009 .
5. Bărbuță I., Cicala A., Constantinovici E. Gramatica uzuală a limbii române. Chișinău, 2000.
6. Bilețchi N. Romanul și contemporaneitatea. Chișinău, 1984.
7. Călinescu G. Istoria literaturii române de la origini până în prezent. București, 1985.
8. Cimpoi M. Critica literară. Biotehdesign, 2015.
9. Cimpoi M. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. Ed. a II-a. Chișinău, 1997.
10. Cioculescu Ș., Streinu V., Vianu T. Istoria literaturii române moderne. București, 1985.
11. Constantinescu-Dobridor Gh. Gramatica limbii române. București, 2001.
12. Constantinescu-Dobridor Gh. Morfologia limbii române. București, 1996.
13. Corlăteanu N., Zagaevschi V. Fonetica. Chișinău, 1993.
14. Coteanu I. Gramatică. Stilistică. Compoziție. București, 1990.
15. Dâru Al. Schițe de gramatică funcțional-semantică a limbii române. Chișinău, 2002.
16. Dimitriu C. Tratat de gramatică. Vol. I. Morfologia, 1999.
17. Dimitriu C. Tratat de gramatică. Vol.2. Sintaxa, 2002 .
18. Dolgan M. Literatura română postbelică. Integrări, valorificări, reconsiderări..Chișinău, 1998.
19. Duda G. Analiza textului literar. București, 2002.
20. Duda G. Introducere în teoria literaturii. București, 1998.
21. Goga M. Fonetică și fonologie. Lexicologie și stilistică. Cluj-Napoca, 1996.
22. Gramatica limbii române. Vol. I. Cuvântul. București, 2005.
23. Gramatica limbii române. Vol. II. Enunțul. București, 2005.
24. Ibrăileanu G. Studii literare. Iași, 1986.
25. Ion Bărbuță, Elena Constantinovici. Sintaxa limbii române, Suport de curs. Biotehdesign, 2015.
26. Ion Bărbuță, Elena Constantinovici. Morfologia. Biotehdesign, 2014.
27. Iordachescu Carmen. Fonetică și Vocabular. Pitești, 2005.
28. Manolescu N. Istoria critică a literaturii române. București, 1997.
29. Păduraru G. Sociolingvistică. Biotehdesign, 2016.
30. Parfene C. Teorie și analiză literară. București, 1993.
31. Petraș I. Teoria literaturii. Dicționar - antologie. București, 1996.
32. Plămădeală I. Opera ca text. O introducere în știința literaturii. Chișinău 2002.
33. Potîng T. Naratologie. Biotehdesign, 2016.
34. Rotaru I. O istorie a literaturii române. București, 2000.
35. Scarlat M. Istoria poeziei românești. București, 1990.
36. Seche M. Schiță de istorie a lexicografiei românești. București: Editura științifică, vol.I, 1966, vol. II. 1969.
37. Șerban V. Fonetica. Timișoara, 1997
38. Simion E. Dimineața poezilor. București, 1980.
39. Simion E. Scriitori români de azi. Chișinău, 1998 .
40. Spînu S. Dialectologia. Curs de lecții. Biotehdesign, 2015.
41. Spînu Stela. Fonetica. Curs de lecții. Chișinău, 2014.
42. Tiutiuca D. Pentru o nouă teorie literară. Iași, 2005.
43. Tiutiuca D. Teoria operei literare. Galați, 1992.